https://doi.org/10.53656/bel2026-2-10Z

ПРОФ. Д-Р АНГЕЛ ПЕТРОВ НА 65 ГОДИНИ: ЖИВОТ, ПОСВЕТЕН НА МЕТОДИЧЕСКАТА НАУКА

Докт. Цветелина Тодорова,
гл. ас. д-р Лилия Желева,
д-р Полина Заркова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

През 2025 г. проф. д-р Ангел Маринов Петров навърши 65 години. Това е повод да представим накратко неговия житейски и професионален път, отдаден на науката, образованието и развитието на младите хора – студенти, докторанти, специализанти, като бъдещи образователни специалисти (учители по български език и литература).

Проф. А. Петров е български филолог, дългогодишен преподавател в Катедрата по методика на Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“, титуляр на дисциплината „Методика на обучението по български език (като първи език)“. Той е роден на 18.06.1960 г. в град Хасково. Средно образование завършва в родния си град в Политехническата гимназия с преподаване на немски език (НЕГ) през 1979 г. През 1986 г. завършва специалността „Българска филология“ във Факултета по славянски филологии (ФСлФ) на СУ „Св. Климент Охридски“. Четири години е учител по български език и литература в столичното 138. ЕСПУ „Юрий Гагарин“. От 1990 г. е асистент по методика на обучението по български език във ФСлФ. През 1999 г. защитава докторска дисертация на тема „*Развиване на дискурсната компетентност на учениците чрез обучението по български език*“. По текста на дисертацията през 2000 г. е публикувана монографията „*Дискурсният анализ в обучението по български език 5. – 8. клас*“. От 2004 г. е доцент (хабилитационен труд „*Овладяване на дискурсни техники*

чрез обучението по български език“). Присъдена му е академичната длъжност професор през 2013 г. (хабилитационен труд „*Проблеми на комуникативно ориентираното обучение по български език 5. – 12. клас“*).

Проф. д-р А. Петров е заемал следните административни длъжности: заместник-декан на ФСлФ (2005 – 2007 г.); ръководител на Катедрата по методика (2014 – 2017 г.; 2018 – 2021 г.); член на Факултетния съвет на ФСлФ; член на Общото събрание на СУ „Св. Климент Охридски“ (до 2025 г.). Бил е ръководител и член на експертни групи към Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) във връзка с акредитацията на професионални направления и специалности в редица български висши училища (ПУ „Паисий Хилендарски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, БУ „Проф. д-р Асен Златаров“, Нов български университет, РУ „Ангел Кънчев“).

Проф. д-р А. Петров е автор на три монографии и на над 100 студии, статии, рецензии и отзиви по проблеми на езиковата методика и на преподаването на български език като първи език и като чужд език. Автор е на концепции и е ръководител на авторски колективи при създаването на учебници и на учебни помагала по български език за 5. – 12. клас. Съавтор е на учебни програми по български език за средното училище. Член е на редакционните колегии на две научни списания („Български език и литература“; „Предучилищно и училищно образование“).

Научните интереси на проф. А. Петров са разностранни: методика на обучението по български език като първи език; преподаване на български език като чужд език; социолингвистика; проблеми на дискурса, дискурсния анализ и дискурсната компетентност; оценяване на образователните резултати по български език в средното училище с тестови системи.

Проф. д-р А. Петров е един от водещите специалисти по методика на обучението по български език у нас. В съответствие със своите прагматични възгледи за функциите и целите на езиковото обучение проф. А. Петров рано фокусира научните си интереси върху *дискурса* като основа на комуникативно ориентираното обучение – нов етап в обучението по роден език в българското средно училище. Вниманието на проф. д-р Ангел Петров се насочва последователно и трайно към проблемите на дискурса и на дискурсната компетентност, които той изследва както в теоретичен, така и в практикоприложен план (научните му трудове „*Дискурсният анализ в обучението по български език (5. – 8. клас)*“, 2000; „*Дискурсният анализ – средство за определяне на резултатността на урока“*, 2000; „*Овладяване на дискурсни техники чрез обучението по български език*“, 2002; „*Приложение на дискурсния подход при определяне признаците на съвременното обучение по български език*“, 2011, и др. са убедителни доказателства в тази посока). Това изследователско ядро естествено се разширява по посока на комуникативно ориентираното обучение и на функционалната грамотност на подрастващите, както и върху ефективни методи за нейното фор-

миране и развиване („*Проблеми на комуникативно ориентираното обучение по български език"*, 2012, „*Функционален подход при конструиране на система от упражнения по български език в средното училище (с оглед на обучението по български език в страната и в чужбина*)", 2022), към социолингвистичните аспекти на училищното общуване и преподаването на български език като чужд език, както и към изследване на дигиталните трансформации в образованието (научен проект „*Електронно обучение и създаване на електронна библиотека за студенти при получаване на педагогическа правоспособност*", 2010, научен проект „*Игра, актьори, роли в класната стая и в живота – формиране и развиване на умения за живот чрез езиковото и литературното образование*", 2010). В своята съвкупност трудовете на проф. А. Петров очертават цялостна методическа концепция за развиване на комуникативните компетентности на учениците и за модернизиране на педагогическия дискурс у нас.

Влиянието на проф. А. Петров в научните среди съвсем не се изчерпва с теоретични постановки – то намира конкретен израз в съставителството на учебни програми (5. – 12. клас), учебници и помагала за отделните етапи на училищното образование, книги за учителя, работни листове, системи за подготовка за национално външно оценяване и за държавен зрелостен изпит, както и специализирани издания за обучение по български език в чужбина. В съавторство с д-р Мая Падешка и Мариана Балинова проф. А. Петров създава поредица от учебници и помагала по български език за средното училище (2016 – 2023 г.): „Български език за 11. – 12. клас – профилирана подготовка. Модул: Езикови употреби" (2020), „Работни листове по български език" за 5. – 12. клас (2017 – 2023), „Тетрадка+ за активно учене" за 5. – 7. клас (2022) и серията „Заедно!" за обучение в чужбина (2020 – 2023) и много други. В тези издания функционалният подход не е лозунг, а конкретна и системно разработена методика с теоретични лингвистични постановки, упражнения, критерии, примери и инструменти за оценяване, които предоставят на учителите надеждна опора, а на учениците – ясни пътеки за развиване на езикови и на комуникативни компетентности.

В академичните среди проф. А. Петров е безспорен пример за професионализъм, висока култура на общуване и уважение към труда на университетски преподаватели, учители, студенти. Винаги аргументиран, той излъчва спокойната увереност на всепризнат авторитет. За своите колеги е желан партньор, за студентите – ориентир, а за младите изследователи – доказателство, че сериозността и човечността могат да битуват съвместно. Присъствието му в аудиторията се усеща не само чрез експертните знания, които предоставя, а и чрез начина, по който създава ангажираща академична среда, в която участниците се чувстват значими и уважавани, с мисия, стойност и достойнство.

Като преподавател, проф. А. Петров съчетава пунктуалност, системност и методическа прецизност – качества, които осигуряват стабилна организация на

учебния процес и дават на студентите увереност в собствените им възможности. Той провокира мисленето, поставя въпроси, които позиционират слушателя извън очевидното, и го подтиква към критическо търсене на смисъл. Подходът му насърчава самостоятелното мислене и развива способността за аргументирана позиция – ключови умения за бъдещите учители и изследователи.

Всяка лекция на проф. А. Петров по дисциплините „Методика на обучението по български език“, „Информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда“, „Дискурс и дискурсна компетентност“ и „Дискурсът на методическите изследвания“ се отличава с ясна структура, прецизно формулирани цели и конкретно очертани очаквания. Така изградената последователност създава у студентите усещане за сигурност и предвидимост, които ги мотивират да се включват активно в обсъжданията и да участват в диалог, насочен към съвместно търсене и осмисляне на знанията.

Най-ценната черта на преподавателския почерк на проф. А. Петров е способността му да превежда сложните теоретични идеи на достъпен език и да ги свързва с реалната училищна среда. По този начин университетското знание се превръща в конкретен инструмент за действие в класната стая, а понятия като *дискурс*, *комуникативност* и *функционален подход* престават да бъдат абстрактни категории и се превръщат в конкретни педагогически практики. Влиянието му върху студентите не се изчерпва със знанията, които придобиват, то се проявява в начина, по който започват да мислят за образованието като за динамичен процес, изискващ постоянна (само)рефлексия и развитие.

Разбирането за смисъла на педагогическата дейност надхвърля рамките на университетската аудитория и определя характера на взаимодействието на проф. А. Петров с младите изследователи. В основата на работата му като научен ръководител на дипломанти, специализанти учители и докторанти стои убеждението, че методиката е едновременно наука за образованието и изкуство на общуването, че теорията е отговорност към практиката, а практиката – коректив на теорията. Убеждението се проявява в подход, който съчетава високи академични стандарти с човечност и внимание към всеки, тръгнал по пътя на изследователската кариера. „Обратната връзка“ на проф. А. Петров е винаги точна и конструктивна – всяка бележка насочва, без да обезкуражава, и се превръща в основа за по-задълбочена работа. Той не е щит, който предпазва от грешки, а компас, който показва посоката на развитие и подпомага изграждането на самостоятелен изследователски поглед. Принципът на „взискателна подкрепа“ е водещ в неговия стил на научно ръководство – изисква аргументираност, логика и дисциплина, но същевременно вдъхва увереност, че всяка корекция е стъпка напред в професионалното израстване. Поставянето на конкретни срокове и настояването за точност и последователност не се възприемат като формални изисквания, а като част от етичния кодекс на научната работа. Постоянството и отговорността, които очаква от своите дипломанти, специали-

занти и докторанти, са същите, които сам демонстрира – той откликва на всеки въпрос, независимо от натовареността си, предлага идеи, споделя ресурси и насочва към подходящи конференции и проекти, които биха били от полза за обучаващите се.

Вниманието към всеки млад изследовател е доказателство за дълбокото разбиране на проф. А. Петров, че методическата общност не се гради само чрез книги, а и чрез подкрепа и сътрудничество. Той не е просто научен ръководител, а вдъхновител, който показва, че мисията на преподавателя е подчертано многолика. Професионалната реализация включва наставничество, споделяне на опит, изследване на образователни практики и принос към развитието на методиката като наука. Визията за преподаването като процес на съвместно израстване мотивира мнозина негови „ученици“ и последователи да продължат професионалната си реализация по вече избрания път.

Личността на проф. А. Петров не се изчерпва с образа на университетски преподавател, изследовател и научен ръководител. Извън страниците на книгите и пределите на аудиторията той разкрива и други свои качества – в личното общуване и в пространството на социалните мрежи, където професионализмът и ерудицията се допълват от искреност и емпатия. В общуването впечатлява с естествено достойнство и вътрешна мярка. Уравновесен и спокоен, той излъчва авторитет, който не се нуждае от демонстрация. Гласът му носи сигурност, а думите – смисъл. Присъствието му съчетава интелектуална сила и човешка топлина – рядко равновесие, което неизменно печели уважение. Тактът и вниманието към събеседника, умението да слуша и да улавя нюанси, способността да реагира премерено и да запази достойнството на разговора дори в критични ситуации, превръщат диалога с него в пространство на взаимно разбиране. Чувството му за хумор е елегантно поднесено, често примесено със самоирония и топла усмивка, а способността му да казва истината, без да наранява, разкрива доброжелателност и премереност, които оставят трайно впечатление у всеки, който го познава.

Активното присъствие на проф. А. Петров в социалните мрежи разширява представата за неговата личност и позволява да се надникне отвъд научните му трудове – в начина, по който мисли за света. Публикациите, които споделя с интернет аудиторията си, разкриват поглед на съсредоточен наблюдател и оптимист по убеждение, в текстовете на когото се преплитат сериозното и шеговитото, професионалното и човешкото, делничното и философското. Дори вдъхновени от ежедневни ситуации, те носят дух на мъдрост и вяра в доброто и излъчват любов към живота, към родината, към младите хора и към семейството.

Проф. А. Петров е личност, която отстоява стремежа към толерантност, хуманност и диалог като основни общочовешки ценности. Същевременно съумява да съчетае академичната сериозност с умението да се радва на живо-

та – на виното и книгите, на усмивките на младите хора, на малките радости, които придават стойност на всеки ден. У него съжителстват ученият и приятелят, строгият методик и поетът на делничното. Светогледът му се основава на убеждението, че „любовта е най-баналното, но и най-истинското чувство“, че „миналото не е за оплакване, но хубавото е сега“, че „мъдростта се състои в това да пазиш доброто у себе си, независимо от времето“.

Проф. д-р Ангел Петров е пример за духовна цялостност – личност, която обича знанието, хората и живота. Думите, които най-точно изразяват отношението на неговите възпитаници, колеги и приятели, са благодарност и уважение.

Благодарност за знанията, които щедро споделя, за доверието, което вдъхва, и за примера, който оставя след себе си.

Уважение към делото му, което продължава да формира светогледа на поколения учители, мислещи през идеята за човека, словото и смисъла.

PROF. DR. ANGEL PETROV AT 65 YEARS OLD: A LIFE DEDICATED TO METHODOLOGICAL SCIENCE

✉ **Tsvetelina Todorova**
ORCID iD: 0009-0009-8371-516X
Department of Teaching Methodology
Faculty of Slavic Studies
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
Sofia 1000, Bulgaria
E-mail: cctodorova@uni-sofia.bg

✉ **Dr. Lilia Zheleva, Sen. Assist. Prof.**
ORCID iD: 0009-0006-6825-7445
Department of Bulgarian Language
Faculty of Slavic Studies
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
E-mail: lilia.zheleva@slav.uni-sofia.bg

✉ **Dr. Polina Zarkova**
ORCID iD: 0000-0002-7575-5884
Faculty of Slavic Studies
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: pzarkova@uni-sofia.bg